Dit is goede didactiek

Dit is goede didactiek

Leraren die effectief lesgeven

Greg Ashman

Amsterdam University Press

Oorspronkelijke titel: Ashman, G. (2021). *The Power of Explicit Teaching and Direct Instruction*. Sage Publications Ltd (VS, VK en New Delhi. Deze vertaling is tot stand gekomen in overleg met Sage Publications Ltd.)

Vertaling: Ingrid Smeets
Redactie Debbie Dussel en Margreet Mulder

Ontwerp omslag: Gijs Mathijs Ontwerpers, Amsterdam
Ontwerp binnenwerk: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 94 6372 667 2
e-ISBN 978 90 4855 582 6
DOI 10.5117/9789463726672
NUR 840

Nederlandse vertaling © G. Ashman / Amsterdam University Press B.V., Amsterdam 2022

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 jº het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Inhoud

Inhoud 5

Dankwoord 7

Noot van de auteur 9

Voorwoord 11

1. Op de schouders van reuzen 13

2. Direct en Expliciet 35

3. Bottom-up of top-down? 57

4. Wat voor onmens behandelt alle kinderen hetzelfde? 79

5 Buiten de kaders denken 101

6. Halverwege een ladder 123

7. De reus haalt zijn schouders op 147

Over de auteur 153

Index 155

Dankwoord

Heel veel mensen hebben mij gesteund en mij stof tot nadenken gegeven bij het schrijven van dit boek. Ik wil iedereen bedanken die betrokken is bij researchED en in het bijzonder de oprichter ervan, Tom Bennett. Ik wil de bredere Twitter-community van bloggers en onderzoekers bedanken voor hun steun en ideeën en ben erkentelijk voor de wijsheid die te vinden is in het Developmental Disorders of Language and Literacy Network van Max Coltheart. Ik wil Mandy Nayton en Pim Pollen bedanken omdat ze mij de kans hebben gegeven om op zeer bijzondere conferenties te spreken en boeiende mensen te ontmoeten.

Ik heb het onderwerpexpliciet onderwijs slechts op hoofdlijnen kunnen behandelen, maar informatie tot in de kleinste details is te vinden in het werk van reuzen als Siegfried Engelmann, Barak Rosenshine en Thomas Good, om er enkele te noemen. Voor eventuele fouten of misvattingen die in dit boek staan, ben ik alleen verantwoordelijk.

Ik wil hulde brengen aan het harde werk van mijn collega's, in het bijzonder Adelle Holmes, David Parker, Amber Ripley en Caiti Wade, die de pech hebben dat ze lesgeven aan parallelklassen van mij en onverminderd geduldig blijven terwijl ik zoveel als ik maar kan van hen probeer te leren. Ik wil David Shepherd, Jan McClure en de leiding van het Ballarat Clarendon College bedanken en ook alle toegewijde collega's met wie ik werk.

Tot slot verdienen Jo, Rose en Catherine, mijn gezin, een speciale vermelding. Hun liefde, steun en begrip zijn cruciaal geweest om dit project tot een goed einde te kunnen brengen.

Noot van de auteur

In 2016 heb ik in eigen beheer een e-book uitgegeven, *Ouroboros*. Ik had het in de zomermaanden geschreven en ben daarbij op idiosyncratische en duizelingwekkende wijze door een paar onderwerpen heen gevlogen die mij op dat moment bijzonder interesseerden. Deze onderwerpen waren losjes met elkaar verweven door de metafoor van de ouroboros, een slang of draak die zijn eigen staart opeet.

Ik weet zeker dat velen die anders wel geneigd zouden zijn geweest om *Ouroboros* in te kijken dat nooit hebben gedaan omdat ze niet goed begrepen waar dat boek precies over ging. Verschillende mensen hebben mij dat namelijk gezegd.

Na de publicatie van mijn eerste boek, *Dit is goed onderwijs*, spraken James Clark, mijn redacteur bij SAGE Publishing, en ik over het idee van een tweede editie van *Ouroboros*, waarbij ik me scherper zou richten op de specifieke kwestie van expliciet onderwijs. Dit boek is het resultaat van die gesprekken.

Uiteindelijk is er van *Ouroboros* niet veel overgebleven. Als je na vier jaar nog eens kijkt naar wat je eerder hebt geschreven, heb je vaak andere manieren bedacht om dingen uit te leggen of is er beter bewijs om je op te baseren; bewijs dat zich in veel gevallen pas in de tussenliggende periode heeft opgestapeld. De lezers die bekend zijn met *Ouroboros* zien in hoofdstuk 2, 3 en 4 nog iets van zijn skeletresten terug. De overige hoofdstukken zijn helemaal nieuw.

Voorwoord

In de zomer van 1997 zette ik mijn eerste stappen in het onderwijs. Sindsdien heb ik twee belangrijke lessen geleerd. Ten eerste dat er niets mis is met het expliciet onderwijzen van een kennisrijk curriculum. Ten tweede dat verbeteringen in het onderwijs meestal een optelsom zijn van vele kleine delen.

Ik begon als een leraar die zich schuldig voelde. Tijdens mijn opleiding nam ik een visie op onderwijs over waaraan ik geen naam had kunnen geven. Het kwam erop neer dat het rechtstreeks uitleggen van concepten aan de leerlingen een laatste redmiddel was; een teken dat je faalde. Het ideaal was dat ik mijn lessen – ik gaf destijds natuurkunde – zo in elkaar zette dat de leerlingen een reeks eurekamomenten zouden hebben terwijl ze zelf aan het uitzoeken waren hoe belangrijke concepten in elkaar zitten.

Een van de oefeningen die ik als onderdeel van mijn opleiding moest doen, was aan twee zestienjarige leerlingen vragen stellen over hoe satellieten in een baan om de aarde draaien. Zoals te verwachten zeiden ze allebei dat satellieten voortgestuwd werden door raketten. Voorzichtig ging ik met mijn vragen in op de praktische kant hiervan. Zouden de satellieten niet heel snel zonder brandstof komen te zitten? Inmiddels besef ik dat dit een verschrikkelijke manier was om leerlingen iets proberen te leren over de beweging van satellieten. In de loop der jaren heb ik een verklaring ontwikkeld die gebaseerd is op een gedachte-experiment van Isaac Newton, en volgens mij kunnen de meeste elfjarigen daarmee begrijpen wat het kernidee achter satellieten is.

Waar was ik destijds mee bezig? Nou, ik voelde me vooral schuldig. Ik voelde me schuldig omdat het mij om de een of andere reden niet lukte om het principe te laten werken zoals dat bedoeld was. Ik viel terug op het uitleggen van dingen aan de leerlingen zoals een onder vuur genomen patrouille op de basis terugvalt. Het probleem was dat mijn uitleg niet zo goed was als had gekund.

Inmiddels weet ik dat er een grote hoeveelheid onderzoek bestaat over ‘directe instructie’ en ‘expliciet onderwijzen’. Destijds had ik er niet eens een fatsoenlijke naam voor. Het was ‘traditioneel’, met alle bagage die dat met zich meebrengt, of ‘chalk and talk’, klassikaal lesgeven voor het bord.

Inmiddels weet ik ook dat er sterk bewijs is voor expliciet onderwijzen. Het is niet slechter dan leerlingen dingen zelf laten uitzoeken, integendeel. Ook weet ik nu hoe zeer effectieve vormen van expliciet onderwijzen eruitzien en dat lijkt bepaald niet op de vormen waarin ik mij vroeger als jonge leraar

terugtrok. Ik zou het zo veel beter hebben kunnen doen als ik toen had geweten wat ik nu weet.

In mijn huidige functie voer ik vaak gesprekken met beginnende leraren die pas aan de lerarenopleiding zijn afgestudeerd. Hun ervaringen zijn vergelijkbaar met mijn ervaring van al die jaren geleden. Ze weten niet veel over expliciet onderwijzen. Het is interessant om te bedenken waarom dat zo is. Er zijn vele redenen voor, maar één reden die volgens mij vaak over het hoofd wordt gezien is dat expliciet onderwijzen detailwerk is, en details zijn niet sexy. Als je eenmaal de verantwoordelijkheid op je neemt om ingewikkelde concepten helemaal duidelijk uit te leggen in plaats van ze terloops op de een of andere manier in de hoofden van de leerlingen te voeren, sta je voor een reeks technische opgaven. Wat is de beste manier om een breuk uit te leggen? Hoe kunnen we de wet van Lenz zo behandelen dat je voorkomt dat er een bekende misvatting ontstaat? Wat moeten de leerlingen precies weten om te kunnen discussiëren over het besluit van president Truman om atoomwapens tegen Japan te gebruiken?

Als je zoals ik vijf jaar of langer aan het werk bent geweest om het curriculum van een sectie tot in detail te verbeteren, dan ga je beseffen dat vooruitgang een optelsom van vele kleine verbeteringen is. Er is niet één groot ding dat je kunt invoeren en waarvan je vervolgens snel de vruchten plukt. En dat is niet sexy.

Hoewel ik een pleitbezorger ben van expliciet onderwijzen wil ik best toegeven dat ook al hadden aankomende leraren een beter begrip van het onderzoek hiernaar, dit niet onmiddellijk tot een revolutie in het onderwijs zou leiden. Ervaren leraren die een goed doordacht curriculum gebruiken dat op onderzoekend leren is gebaseerd en dat ze gedurende een aantal jaren stapsgewijs hebben bijgesteld, zijn effectiever dan een beginnend leraar die bekend is met Rosenshine. Er zijn hier geen snelle oplossingen.

Wat ik wel kan bieden is een beter, vollediger inzicht – een stap dichter in de richting van goed onderwijs. Ik bied het aan als de basis die je waarschijnlijk nooit hebt gehad. Ik bied het aan als een kortere, meer rechtstreekse route naar effectief lesgeven waarvoor je anders jaren nodig hebt. Ik bied het aan als het ontbrekende stukje van de puzzel.

Dan leg ik nu graag uit hoe het zit.